

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 31/05-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. marca 2005 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. Miroslava Príbelského, bytom N., zastúpeného advokátkou JUDr. E. P., Advokátska kancelária, T., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20, čl. 46, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v čl. 2 ods. 2, čl. 11, čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 3 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a v čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 85/02 z 28. novembra 2002, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. Z-2-10 Co 321/93, Z-2-10 Co 322/93 z 27. októbra 1998 a rozsudkom Okresného súdu Nitra sp. zn. 15 C 174/87 zo 6. novembra 1992 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. Miroslava Príbelského o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. septembra 2003 doručená sťažnosť JUDr. Miroslava Príbelského, bytom N. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci porušenia základných práv zaručených v čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20, čl. 46, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), v čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), v čl. 2 ods. 2, čl. 11, čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 3 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a v čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „medzinárodný pakt“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 85/02 z 28. novembra 2002, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) sp. zn. Z-2-10 Co 321/93, Z-2-10 Co 322/93 z 27. októbra 1998 a rozsudkom Okresného súdu Nitra (ďalej aj „okresný súd“) sp. zn. 15 C 174/87 zo 6. novembra 1992.

Vo svojej sťažnosti sťažovateľ namietal *„nezákonný postup všeobecných súdov, ktorým štátna moc porušila jeho základné práva (najmä právo na spravodlivý proces, právo vlastníť majetok), lebo sťažovateľ bol rozsudkom súdu zbavený spoluvlastníctva k nehnuteľnosti, bez priznania primeranej náhrady, sťažovateľovi rozsudkom súdu zrušením spoluvlastníctva bola prikázaná vec iná, než akú vlastnil pred jeho zrušením a rozsudkom súdu bol zmenšený majetok“*, čím došlo k porušeniu označených základných práv a slobôd. Podľa názoru sťažovateľa *„porušenie ústavne a medzinárodne zaručených základných práv sťažovateľa bolo spôsobené tým, že všeobecné súdy, ktorým je ochrana práv ústavne predovšetkým zverená v jeho veci dospeli k záveru, ktorý nemá oporu v zákone (úst. čl. 1 a 2 ods. 2 Ústavy SR a čl. 2 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd)“*. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukázal na to že *„§ 142 O. Z. nepozná zrušenie podielového spoluvlastníctva prikázaním veci jednému spoluvlastníkovi bez primeranej náhrady ostatným spoluvlastníkom“*. Ak tak okresný súd rozhodol a krajský súd takéto rozhodnutie potvrdil, podľa sťažovateľa uvedené súdy tým porušili práva účastníkov konania pred všeobecnými súdmi na spravodlivý proces i právo vlastníť majetok. Vo vzťahu k týmto účastníkom konania namietal sťažovateľ i *„porušenie princípu práva na spravodlivý proces z hľadiska čl. 46 ústavy, čl. 6 ods. 1 Dohovoru ako aj čl. 38 ods. 2 Listiny“*, pretože okresný súd rozhodol o náhrade nákladov konania v zjavnom rozpore s výrokom, ktorým rozhodol o merite veci.

„Všeobecné súdy v predmetnom konaní porušili zásadu spravodlivého procesu, ktorej zodpovedá nielen možnosť účastníka vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, najmä však navrhovať dôkazy vlastné. Okresný a Krajský súd síce nebol povinný vykonať všetky

navrhnuté dôkazy, avšak mali o vznesených návrhoch rozhodnúť. (...) Pretože sa tak nestalo, zaťažili svoje rozhodovanie prejavom jurisdikčnej ľubovôle, lebo v takomto prípade vlastne postupovali, ako sa im zachce a v konečnom dôsledku protiústavne. (...) Všeobecné súdy síce vykonávali celý rad dôkazov, pritom však prihliadli len k niektorým z nich a len tieto urobili predmetom svojich úvah a hodnotenia (...)“.

Sťažovateľ krajskému súdu vytýka, že „v rozpore s logikou potvrdil rozsudok OS, v ktorom konštatuje už existenciu nového domu, lebo starý rodičovský dom podľa jediného dôkazu - výpovede svedka M. bol vraj zbúraný v roku 1963. Súd dospel k tomuto záveru bez zhodnotenia a vysporiadania sa s ostatnými dôkazmi doloženými v konaní. Okresný ani krajský súd nepovažoval za potrebné zaoberať sa predchádzajúcimi rozhodnutiami súdov (...). V rámci konania o vyporiadanie spoluvlastníctva jeho zrušením, uplatnila žalovaná v 1. rade vo forme kumulovaného návrhu, nárok vyplývajúci z jej spoluvlastníckeho pomeru, pretože vypracovaným geometrickým plánom nevznikli hodnotove rovnaké podiely. Súdy sa s touto dôležitou skutočnosťou vôbec nezaoberali, z odôvodnenia rozsudku nevyplýva, prečo súd nerozhodol o ich vzájomnom finančnom vysporiadaní, takže v tomto smere je jeho rozhodnutie aj nepreskúmateľné a zmätočné. (...) Konaním všeobecných súdov bol porušený jeden zo základných princípov vedenia spravodlivého procesu - princíp rovnosti účastníkov (...), zakotvenému v čl. 37 ods. 3 Listiny, čl. 47 ods. 3 Ústavy (...)“.

Sťažovateľ ďalej poukázal na porušenie „zásady priamosti a ústnosti vykonávania dôkazov“ podľa čl. 46 a čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 38 ods. 2 listiny, ktoré všeobecné súdy mali porušiť najmä tým, že účastníkom konania pred všeobecnými súdmi podľa sťažovateľa nebolo umožnené, aby sa dôkazy vykonávali v ich prítomnosti, čím sa im odňala možnosť reálne a efektívne konať pred súdmi. Podľa sťažovateľa skutkové zistenia okresného súdu „nemali oporu vo vykonanom dokazovaní, súd opomenul rozhodné skutočnosti, ktoré boli prevedenými dôkazmi vykonané, a ktoré vzišli za konania najavo, čím zo strany súdu došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd“.

Sťažovateľ ďalej poukázal na „skutočnosť, že krajský súd v roku 1998 len formálne prejednal odvolanie žal. v 1. rade (...). Potvrdením protizákonného a protiústavného rozsudku súdu prvého stupňa k tomu značnou mierou sám prispel. Sťažovateľ namieta

porušenie svojho práva na nestranný súd, ktorého obsahom je, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadržal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Súd nedodržaním základných zákonov hmotného práva a procesných postupov porušil sťažovateľove základné práva a neumožnil mu riadny prístup k súdu. (...) Po poručiťelke - žalovanej v 1. rade, sa stali dedičmi v rozsudku KS označení ako žalovaní v 1. a 8. rade. Pri formálnom rozhodovaní odvolací súd opísal rozsudok prvostupňového súdu s tou chybou, že jeden z jej dedičov vo výroku rozsudku bol síce označený ako žal. v 1. rade, v odvolaní vlastne prebrala poradie po zomretej žal. v 1. rade. Druhý dedič, ozn. ako žal. v 8. rade (nakoľko v rozsudku prvost. súdu označenie žalovaného v 8. rade nebolo), v odôvodnení rozsudku krajského súdu pre jeho formálne opísanie prvého rozsudku ani neexistuje. Táto skutočnosť je evidentná najmä pri parc. č. 57/25- ostatná plocha, cesta vo výmere 220m², kde samotný žal. v 8. rade ako spoluvlastník úplne chýba. KS svojím rozsudkom teda nepriznaním spoluvlastníctva zmenil rozsudok OS vo veci samej, protiprávne v rozpore s § 142 Obč. zák. a čl. 20 ústavy a čl. 11 Listiny zbavil žalovaného v 8. rade jeho spoluvlastníctva k tejto parcele a svojím rozsudkom mu znemožnil voľný prístup na jeho nehnuteľnosti, čím bolo obmedzené aj jeho vlastnícke právo vec riadne vlastniť a užívať“. Sťažovateľovi „sa takýmto protizákonným rozhodnutím druhostupňového súdu dostalo menej, ako mu priznal prvostupňový súd.“

Sťažovateľ je toho názoru, že k porušeniu jeho základných práv a slobôd došlo aj uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 85/02 z 28. novembra 2002, ktorým bolo jeho dovolanie odmietnuté ako neprípustné.

«(...) Nakoľko Krajský súd zmenil rozsudok okresného súdu vo veci samej, sťažovateľ tvrdí, že dovolanie bolo prípustné v zmysle § 238 ods. 1 O. s. p. a Najvyšší súd mal vec prejednať aj v súvislosti s § 242 ods. 2 písm. d) O. s. p., nakoľko ide o konanie, v ktorom určitý spôsob vysporiadania vo vzťahu medzi účastníkmi vyplýva z právneho predpisu. Súd nie je viazaný rozsahom ich dovolacích návrhov. V konkrétnej veci sa jednalo o zrušenie spoluvlastníctva medzi účastníkmi konania v zmysle § 142 O. z. ale súdy v prvom a druhom stupni rozhodli v rozpore s § 142 O. z. a vysporiadanie medzi účastníkmi vykonali spôsobom, ktorý tento zákon ale ani iný právny predpis neumožňuje. (...)

Pre dovolacie konanie sú významné len tie námietky, ktoré sú spôsobilé spochybníť logiku úsudku súdu o tom, čo bolo dokazovaním zistené, eventuálne tie námietky, z ktorých plynie, že súd z logicky bezchybných dielčích úsudkov (zistení) vykonal nesprávne (logicky vadné) skutkové závery. Preto nie je pravdou ani tvrdenie Najvyššieho súdu, že dovolateľovi chýba subjektívna stránka dovolania a pokiaľ NS poukazuje na skutočnosť, že pri porovnaní prvého rozsudku a posledného rozsudku súdu prvého stupňa sa žal. v 1. rade dostalo viac a neutrpeľa tak žiadnu procesnú ani hmotnoprávnu ujmu v dôsledku tejto zmeny v rozhodnutí prvého stupňa. Pokiaľ súd nekonkretizoval čoho sa dostalo viac žal. v 1. rade, je takéto tvrdenie súdu bezpredmetné, zavádzajúce (...).

Sťažovateľ má za to, že v konaní súdov skutočne došlo k porušeniu predmetného práva a v napadnutom rozsudku Najvyššieho súdu SR protiústavný zásah, spočívajúci v tom, že uvedený procesný postup krajského súdu akceptoval. Sťažovateľ to považuje - a s ohľadom na konkrétne okolnosti súdenej veci - za neprimerane formalistické a zo strany Najvyššieho súdu za denegatio iustitiae. (...)

Na protiústavný zásah poukazuje sťažovateľ aj v napadnutom uznesení Najvyššieho súdu. Z dikcie ustanovenia § 242 ods. 1 o. s. p. vyplýva, že rozhodnutie odvolacieho súdu je možné preskúmať zásadne len z dôvodov uplatnených v dovolaní, avšak „k vadám uvedeným v § 237, a pokiaľ je dovolanie prípustné, i k vadám konania, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, však dovolací súd prihliadne, i keď neboli v dovolaní uplatnené“. Pretože v konaní odvolacieho súdu bola splnená podmienka prípustnosti dovolania, mal Najvyšší súd v zhode s citovaným ustanovením o. s. p. prihliadnuť i k vadám konania, ktoré mohli mať za následok nesprávne meritórne rozhodnutie. (...)

Na základe vyššie uvedeného sťažovateľ poukazuje na tú skutočnosť, že v konaní, ktoré predchádzalo vydaniu rozsudku Krajského súdu došlo k vadám konania podľa § 237 písm. a), b), c), f), súčasne došlo k zmene rozsudku prvostupňového súdu v zmysle § 238 ods. 1 a ods. 3 b), a aj splneniu zákonných ustanovení § 241 ods. 2 O. s. p.

Odmietnutie dovolania Najvyšším súdom bolo za takýchto okolností odmietnutie spravodlivosti, ktorá je implikovaným predpokladom právnosti štátu. Každý má právo domáhať sa na súde ochrany práva, ktoré bolo ohrozené alebo porušené. Súd odňal sťažovateľovi jeho právo na súdnu ochranu a porušil tak sťažovateľovo základné právo

domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru a jeho neprimerane zdĺhavým konaním aj právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa ust. čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. (...)»

Na základe uvedených podstatných skutočností „*sa sťažovateľ domnieva, že napadnutými rozhodnutiami všeobecných súdov boli porušené jeho citované základné práva a Ústavnému súdu preto navrhuje, aby vydal tento nálež:*

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3 Cdo 85/02, zo dňa 28. novembra 2002, s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 10 CoZ-2-10 Co 321/93, zo dňa 27. októbra 1998 spolu s rozsudkom Okresného súdu v Nitre sp. zn. 15 C 174/87 zo dňa 6. novembra 1992 sa zrušujú.

Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadostučinenie ako náhrada nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch v sume 750.000,- Sk (slovom sedemstôpätidesiat tisíc slovenských korún) a náhrada nákladov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej pomoci a 2 režijné paušály v sume 90.838,- Sk (jeden úkon á 15.097,- Sk, 1 režijný paušál á 128,- Sk, odmena za 1 úkon zvýšená na trojnásobok s použitím §-u 17 ods. 3 zákona 163/2002 Z. z.).“

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností ústavný súd zistil, že Okresný súd Nitra v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, v ktorom ako žalovaná v 1. rade vystupovala právna predchodkyňa sťažovateľa L. P., rozsudkom zo 6. novembra 1992 č. k. 15 C 174/87-603 o podstate sporu rozhodol nasledovne:

„Súd zrušuje podielové spoluvlastníctvo účastníkov konania k nehnuteľnostiam v kat. úz. N. - K. parc. č. 57/02, t. j. ovocný sad o výmere 6.034 m², parc. č. 57/10, t. j. zastavaná plocha, dom č. popisné 150 o výmere 1.307 m², parc. č. 59, t. j. zastavaná plocha, dom č. 139 o výmere 324 m², tak ako sú tieto nehnuteľnosti zapísané na LV č. 6910 SG N. a vyporiadanie vykonáva tak, že do výlučného vlastníctva žalobcu A. M., prikazuje nehnuteľnosť v kat. úz. N.- K. ako parc. č. 57/10, t. j. zastavaná plocha dom č. 150 o výmere 775 m², parc. č. 57/20, t. j. záhrada o výmere 2971 m², parc. č. 57/21, t. j. záhrada o výmere

175 m², žalovanej v 1. rade L. P., rod. M., parc. č. 57/16, t. j. záhrada o výmere 5901 m², parc. č. 57/23, t. j. záhrada o výmere 1941 m², parc. č. 57/19 t. j. záhrada o výmere 2746 m², parc. č. 57/22, t. j. záhrada o výmere 1174 m², žalovaným v 2. rade M. M., žalovanému v 6. rade O. M., a žalovanej v 7. rade H. M., každému 1/3-inu, parc. č. 57/2 t. j. záhrada o výmere 3921 m², žalovanému v 3. rade Ing. M. M., parc. č. 57/18, t. j. zastavaná plocha o výmere 785 m², parc. č. 57/17, t. j. záhrada o výmere 3135 m², žalovanému v 4. rade E. M., parc. č. 59/1, t. j. zastavaná plocha dom č. 149, o výmere 1264 m², parc. č. 59/2, t. j. záhrada o výmere 2657 m², tak ako sú tieto nehnuteľnosti zapísané v znaleckom posudku Ing. I. H. v tretej alternatíve č. 7/88 z 20. 12. 1990, overený na SG v N. dňa 29. 12. 1990. Parc. č. 57/25, t. j. ostatná plocha, cesta o výmere 220 m² zostáva v podielovom spoluvlastníctve u žalobcu, žalovaných v 3. a 4. rade, u každého v 1/7-ine, u žalovanej v 1. rade v 3/7-inách u žalovaných v 2., 6., 7., rade u každého 1/21-ine. (...)“

Proti uvedenému rozhodnutiu okresného súdu podala odvolanie (okrem iných účastníkov) aj právna predchodkyňa sťažovateľa – L. P., ktorá však v priebehu odvolacieho konania zomrela (24. novembra 1993).

Krajský súd v Bratislave svojím rozsudkom sp. zn. Z-2-10 Co 321/93, Z-2-10 Co 322/93 z 27. októbra 1998 o odvolaniach, ktorými bol napadnutý rozsudok okresného súdu, rozhodol nasledovne:

„Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v časti týkajúcej sa nehnuteľností pri vyporiadaní prikázaných zomr. L. P., rod. M., zmeňuje tak, že nehnuteľnosti nachádzajúce sa v kat. úz. K., parc. č. 57/16 - záhrada vo výmere 5901 m², parc. č. 57/23 - záhrada vo výmere 1941 m², parc. č. 57/19 - záhrada o výmere 2746 m², parc. č. 57/22 - záhrada vo výmere 1174 m² prikazuje do podielového spoluvlastníctva MUDr. E. J., rod. P. a JUDr. M. P., každému v podiele jednej polovice.

Vo zvyšných častiach napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdzuje. (...)“

Proti uvedenému rozsudku krajského súdu - ktorý nadobudol právoplatnosť 26. februára 1999 - podal sťažovateľ dovolanie.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Cdo 85/02 z 28. novembra 2002 dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné.

Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že:

„Podľa § 238 ods. 1 O. s. p. dovolanie je prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

V danom prípade odvolací súd zmenil síce rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len v časti, v ktorej namiesto pôvodnej žalovanej 1/ L. P. rod. M., ktorá po vynesení prvostupňového rozsudku zomrela, uviedol ako účastníkov jej dedičov MUDr. E. J. ako žalovanú 1/ a JUDr. M. P. ako žalovaného 8/ - jej deti z dôvodu ich právneho nástupníctva po nej, s ktorými následne v konaní pokračoval v predmetnej majetkovej veci po skončení konania o dedičstve po spomínanej poručiťke v zmysle § 107 ods. 3 O. s. p. v spojení s § 211 OSP s tým záverom, že uvedení dedičia nadobudli v príslušnom dedičskom podiele každý v jednej polovici tie isté nehnuteľnosti - parcelu č. 57/16, parcelu č. 57/23, parcelu č. 57/19 a parcelu č. 57/22, ktoré boli prikázané prvostupňovým rozsudkom do výlučného vlastníctva ich právnej predchodkyňi.

Nedošlo preto v odvolacom konaní napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu ku zmene prvostupňového rozsudku vo veci samej, ale z hľadiska posudzovania prípustnosti dovolania išlo o rozsudok odvolacieho súdu aj v tejto časti o potvrdzujúci rozsudok, proti ktorému nie je dovolanie prípustné z dôvodu § 238 ods. 1 O. s. p.

V prejednávanej veci nebolo možné považovať za prípustné dovolanie ani podľa ustanovenia § 238 ods. 3 písm. b) O. s. p., podľa ktorého je dovolanie prípustné aj vtedy, ak odvolací súd potvrdil prvostupňový rozsudok, ktorým bolo rozhodnuté inak než v prvom rozsudku, pretože súd prvého stupňa bol viazaný právnym názorom súdu prvého stupňa, ktorý prvšie rozhodnutie zrušil. Pokiaľ totiž v predchádzajúcom konaní došlo ku zrušeniu prvších rozsudkov okresného súdu odvolacím súdom a vec bola mu vrátená na ďalšie konanie, v tomto ďalšom konaní boli predchádzajúcej účastníčke žalovanej 1) L. P. – právnej predchodkyňi terajších žalovaných 1) a 8) prikázané zo zrušeného podielového spoluvlastníctva majetkové hodnoty vo väčšom rozsahu. Pri porovnaní prvšieho rozsudku súdu prvého stupňa a jeho posledného rozsudku sa jej dostalo viac a neutrpela tak žiadnu procesnú ani hmotnoprávnu ujmu v dôsledku tejto zmeny v rozhodnutí prvšieho prvostupňového rozsudku. Dovolateľovi tak aj v tejto súvislosti chýba subjektívna prípustnosť dovolania.

Ďalšie zákonné dôvody prípustnosti dovolania v danej veci uvedené v ustanoveniach § 238 ods. 2 a § 238 ods. 3 písm. a) O. s. p. neprichádzali do úvahy. Odvolací súd vo svojom dovolaní napadnutom rozsudku dovolanie proti nemu nepripustil a dovolací súd predtým v danej veci nerozhodoval.

Keďže v prejednávanej veci nemožno prípustnosť dovolania žalovaného 8) vyvodiť zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, a to ani z dôvodu, ktorý by zakladal v dôsledku nedostatku podmienok konania tzv. zmätočnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v zmysle § 237 písm. a) až g) O. s. p., nezostalo dovolaciemu súdu iné, ako pri súčasnej normatívnej úprave inštitútu dovolania dovolanie tohto žalovaného podľa § 218 ods. 1 písm. c) O. s. p. v spojení s § 243b ods. 4 ako neprípustné odmietnuť. Za tohto stavu nemohol sa preto dovolací súd (v tomto súdnom spore trvajúcim 15 rokov) zaoberať preskúmaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti (...).“

III.

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého

návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom pre odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (mutatis mutandis I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

Predmetom sťažnosti je tvrdené porušenie základných práv sťažovateľa zaručených v čl. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20, čl. 46, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy, v čl. 6 ods. 1 dohovoru, v čl. 2 ods. 2, čl. 11, čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 3 a čl. 38 ods. 2 listiny a v čl. 14 ods. 1 medzinárodného paktu postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 85/02 z 28. novembra 2002, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. Z 2-10 Co 321/93, Z-2-10 Co 322/93 z 27. októbra 1998 a rozsudkom Okresného súdu Nitra sp. zn. 15 C 174/87 zo 6. novembra 1992.

1. Pokiaľ ide o napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 85/02 z 28. novembra 2002, sťažovateľ nesúhlasil s právnym názorom najvyššieho súdu, pretože podľa jeho názoru *„v konaní odvolacieho súdu bola splnená podmienka prípustnosti dovolania“*, a namieta, že *„súd odňal sťažovateľovi jeho právo na súdnu ochranu a porušil tak sťažovateľovo základné právo domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru a jeho neprimerane zdĺhavým konaním aj právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa ust. čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.“*

1. 1. K námietke porušenia práva na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 85/02 z 28. novembra 2002

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...).

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy (a v danom kontexte aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy).

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ústavy (I. ÚS 13/01).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľa s právnym názorom najvyššieho súdu týkajúcim sa otázky prípustnosti dovolania v danej veci.

Podľa názoru najvyššieho súdu dovolanie v zmysle § 238 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) nebolo prípustné, lebo hoci formálne na prvý pohľad bol rozsudok krajského súdu zmeňujúcej povahy, v skutočnosti obsahovo išlo o potvrdenie rozsudku okresného súdu. Ďalej najvyšší súd konštatoval, že žiaden z dôvodov prípustnosti dovolania vyplývajúci z ustanovenia § 237 písm. a) až g) OSP nezistil ex officio, pričom ani sťažovateľ v dovolaní niektorý z týchto dovolacích titulov neuvádzal.

Podľa názoru ústavného súdu právny názor najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania je zdôvodnený vyčerpávajúcim spôsobom a presvedčivo, a preto aj ústavný súd ho považuje za legitímny a dostačujúci. K tomu ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľ síce v sťažnosti podanej ústavnému súdu tvrdil aj existenciu dovolacích dôvodov vyplývajúcich z ustanovenia § 237 písm. a), b), c) a f) OSP, avšak tieto nijako nekonkretizoval, pričom zo skutkového stavu, ktorý je ústavnému súdu známy, takéto pochybenia nemožno vyvodit'. Nemožno totiž pochybovať o tom, že rozhodovanie o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva patrí do právomoci všeobecných súdov [§ 237 písm. a)], sťažovateľ a ďalší účastníci konania pred všeobecným súdom mali spôsobilosť byť účastníkmi konania vrátane procesnej spôsobilosti [§ 237 písm. b) a c)] a napokon sťažovateľ tak v konaní pred okresným súdom, ako aj pred krajským súdom mohol v plnej miere realizovať svoje procesné práva [§ 237 písm. f)].

Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy je jednoznačné, že postupom a uznesením najvyššieho súdu nedošlo k „denegatio iustitiae“. Odmietnutie dovolania nesplňujúceho zákonné náležitosti pre jeho prípustnosť nemožno považovať za odmietnutie spravodlivosti.

Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu sp. zn. Z 2-10 Co 321/93, Z-2-10 Co 322/93 z 27. októbra 1998 a dospel k záveru, že „v prejednávanej veci nemožno prípustnosť dovolania žalovaného 8) [teda sťažovateľa] vyvodit' zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku“. Najvyšší súd osobitne poukázal na to, že v danom prípade ani z hľadiska „dôvodu, ktorý by zakladal v dôsledku

nedostatku podmienok konania tzv. zmätočnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v zmysle § 237 písm. a) až g) O. s. p.“, nepripadá do úvahy prípustnosť dovolania. Je nepochybné, že povinnosťou najvyššieho súdu bolo v predmetnej veci skúmať, či sú splnené všetky zákonné podmienky pre prípustnosť dovolania sťažovateľa. Sťažovateľ, ktorý bol kvalifikovane zastúpený pred všeobecnými súdmi, vo svojej sťažnosti neuviedol žiadnu skutočnosť, na základe ktorej by bolo možné usudzovať, že rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 85/02, ktoré obsahuje podrobné odôvodnenie, je postihnuté takými nedostatkami, ktoré by odôvodňovali záver o jeho zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a v konečnom dôsledku o porušení označených práv sťažovateľa, tak ako to tvrdil vo svojej sťažnosti. Skutočnosť, že najvyšší súd kvalifikoval dovolanie sťažovateľa ako neprípustné a že pri tom vyslovil právny názor, s ktorým sa sťažovateľ nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o porušení práva na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie podľa označených článkov ústavy a dohovoru, preto bolo potrebné v tejto časti sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

1. 2. K námietke porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 85/02 z 28. novembra 2002

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty. Tento účel spravidla nie je možné dosiahnuť po právoplatnom skončení napadnutého konania. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nedochádza k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) bez ohľadu na to, z akých dôvodov skončilo toto porušovanie (II. ÚS 139/02).

Z podania sťažovateľa a z pripojených listín vyplýva, že dovolacie konanie bolo pred najvyšším súdom skočené 28. novembra 2002 a podľa informácie Okresného súdu Nitra uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 85/02 z 28. novembra 2002 nadobudlo právoplatnosť 7. júla 2003, teda najneskôr do uvedeného termínu trvalo napadnuté konanie, napriek tomu sťažovateľ sa na ústavný súd obrátil so svojou sťažnosťou až podaním doručeným ústavnému súdu 3. septembra 2003, t. j. v čase, keď porušenie označeného práva už netrvalo a keď konanie o jeho sťažnosti pred ústavným súdom nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obdobne aj k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (mutatis mutandis I. ÚS 6/03).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti a pretože sťažovateľ sa v predmetnej veci domáhal ochrany svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v čase, keď v označenom konaní namietané porušenie práva už netrvalo, a teda bola odstránená jeho právna neistota v tomto konaní, bolo potrebné jeho sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z týchto dôvodov v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

2. Pokiaľ ide o napadnutý rozsudok krajského súdu sp. zn. Z-2-10 Co 321/93, Z-2-10 Co 322/93 z 27. októbra 1998 a rozsudok okresného súdu sp. zn. 15 C 174/87 zo 6. novembra 1992, treba konštatovať, že uvedený rozsudok krajského súdu nadobudol

právoplatnosť 26. februára 1999, pričom sťažnosť bola ústavnému súdu doručená 3. septembra 2003.

Podľa ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde jednou z podmienok prijatia sťažnosti fyzickej osoby na konanie pred ústavným súdom je podanie sťažnosti v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým malo byť spôsobené namietané porušenie základného práva.

Lehota na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy začína plynúť dňom, keď nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie o poslednom účinnom opravnom prostriedku, ktorý zákon na ochranu práva poskytuje, t. j. v danom prípade od 26. februára 1999. Predmetná sťažnosť bola podaná až 1. septembra 2003 a ústavnému súdu doručená 3. septembra 2003, teda jednoznačne po uplynutí dvojmesačnej lehoty ustanovenej zákonom pre tento druh konania pred ústavným súdom.

Dovolanie sťažovateľa bolo v predmetnej veci odmietnuté uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 85/02 z 28. novembra 2002 ako neprípustné a keďže ústavný súd nezistil žiadne dôvody na vyslovenie porušenia označených základných práv a slobôd uvedeným uznesením najvyššieho súdu (pozri bod 1. 1 časti III tohto rozhodnutia), v tejto súvislosti konštatuje, že rozhodnutie najvyššieho súdu o dovolaní sťažovateľa v danej veci nemohlo založiť plynutie predmetnej lehoty, pretože podanie neprípustného dovolania nemožno z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za účinný prostriedok nápravy. Toto rozhodnutie najvyššieho súdu nemožno preto považovať za kvalifikovanú právnu skutočnosť, od ktorej začína plynúť lehota na podanie ústavnej sťažnosti podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

V prípadoch, keď je dovolanie neprípustné, nie je možné dovolanie považovať za procesný prostriedok, ktorý zákon na ochranu základných práv a slobôd poskytuje. V takých prípadoch lehota na podanie ústavnej sťažnosti plynie odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. Uznesenie najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania z dôvodu jeho neprípustnosti treba považovať za rozhodnutie deklaratórnej povahy, ktoré autoritatívne konštatuje neexistenciu práva, v danom prípade práva podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu.

Vzhľadom na to, že sťažnosťou napadnutý rozsudok okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu nadobudol právoplatnosť ešte pred tým, ako sa sťažovateľ obrátil neprípustným dovolaním na najvyšší súd, predmetná sťažnosť bola podaná v čase, keď už uplynula lehota ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd sa preto nemohol zaoberať opodstatnenosťou v sťažnosti uvedených námietok voči týmto rozhodnutiam všeobecných súdov. Neprípustné dovolanie nemožno totiž z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za účinný a dostupný právny prostriedok nápravy, ktorý je predpokladom (podmienkou) podania sťažnosti na ústavnom súde podľa tohto článku ústavy, a na jeho podanie nie je preto z hľadiska plynutia uvedenej lehoty na podanie sťažnosti na ústavnom súde možné prihliadať (mutatis mutandis I. ÚS 49/02, I. ÚS 134/03, I. ÚS 209/03).

Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť smerujúcu proti rozsudku krajského súdu sp. zn. Z-2-10 Co 321/93, Z-2-10 Co 322/93 z 27. októbra 1998 a rozsudku okresného súdu sp. zn. 15 C 174/87 zo 6. novembra 1992 odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako návrh podaný oneskorene.

Vzhľadom na všetky uvedené okolnosti ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. marca 2005